

Mantelzorg

Infokaart

Ouderenmonitor Zeeland 2007

Inleiding

Mantelzorg wordt omschreven als de extra zorg (meer dan incidenteel en in een persoonlijke relatie gebruikelijk is) die familieleden, vrienden, kennissen en/of burens onbetaald verlenen aan hun naaste met fysieke, verstandelijke en/of psychische beperkingen. Mantelzorg vloeit voort uit een persoonlijke relatie met de zorgvrager. Mantelzorg is informeel, wordt niet in georganiseerd verband uitgevoerd en is vaak geen bewuste keuze. De vooraf bestaande persoonlijke band vormt een belangrijk verschil met vrijwilligerswerk in de zorg. Deze vrijwilligers maken deel uit van een organisatie, kiezen bewust voor een bepaalde taak en kunnen daar ook weer mee stoppen. Uit landelijk onderzoek blijkt dat bijna 65% van de mensen die gebruik maakt van mantelzorg 65 jaar of ouder is [1]. Daarmee vormen 65-plussers de grootste groep die gebruik maakt van mantelzorg.

Driekwart van de zorg aan thuiswonende mensen komt voor rekening van mantelzorgers [2]. Als deze vorm van zorg zou wegvallen, kan deze vanwege de omvang niet zomaar door professionele zorg worden vervangen. Mantelzorg is dus maatschappelijk gezien van groot belang. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) wil de participatie van burgers vergroten. Pas als de eigen mogelijkheden en die van de naaste omgeving ontoereikend zijn, komt de professionele zorg in beeld. Het ondersteunen van mantelzorg en vrijwilligerszorg is één van de prestatievelden

Kerngegevens

- In Zeeland heeft 14% van de 65-plussers het afgelopen jaar mantelzorg ontvangen en ontvangt 13% momenteel mantelzorg
- De ontvangen mantelzorg bestaat voornamelijk uit hulp in de huishouding. Mantelzorg wordt voornamelijk verkregen van de kinderen en de partner
- Ouderen die beperkt zijn door hun lichamelijke gezondheid krijgen vaker mantelzorg dan ouderen die niet beperkt worden. Ook krijgen ouderen die moeite hebben met dagelijkse handelingen en huishoudelijke activiteiten relatief vaak mantelzorg
- Van alle ouderen in Zeeland heeft 11% in het afgelopen jaar mantelzorg gegeven en geeft 8% momenteel mantelzorg
- Ongeveer de helft van de mantelzorgers van 65 jaar of ouder geeft langer dan drie maanden en meer dan acht uur per week mantelzorg
- De soort mantelzorg die het meest gegeven wordt, is het bieden van gezelschap, troost en afleiding. Mantelzorg wordt door de ouderen vooral gegeven aan de partners
- Bijna één op de vijf mantelzorgers geeft aan zich tamelijk zwaar belast tot overbelast te voelen

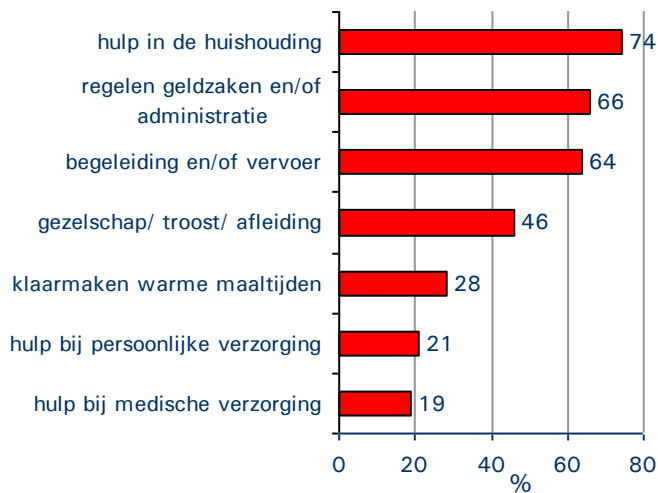
waaraan gemeenten in het kader van de WMO invulling moeten geven.

Deze infokaart beschrijft het krijgen en het geven van mantelzorg bij zelfstandig wonende 65-plussers in Zeeland.

Mantelzorg ontvangen

Van de ouderen in Zeeland ontvangt 13% mantelzorg

In Zeeland heeft 14% van de 65-plussers het afgelopen jaar mantelzorg ontvangen en ontvangt 13% momenteel mantelzorg. De soort mantelzorg die vooral ontvangen wordt, is hulp in de huishouding (zie figuur 1).

Figuur 1. Percentage ouderen in Zeeland dat momenteel mantelzorg ontvangt naar soort zorg

Van de ouderen die momenteel mantelzorg ontvangen, krijgt 74% hulp in de huishouding. Andere zorg die vaak verkregen wordt van een mantelzorger betreft het regelen van geldzaken en/of administratie, begeleiding en/of vervoer en gezelschap, troost of afleiding (zie figuur 1).

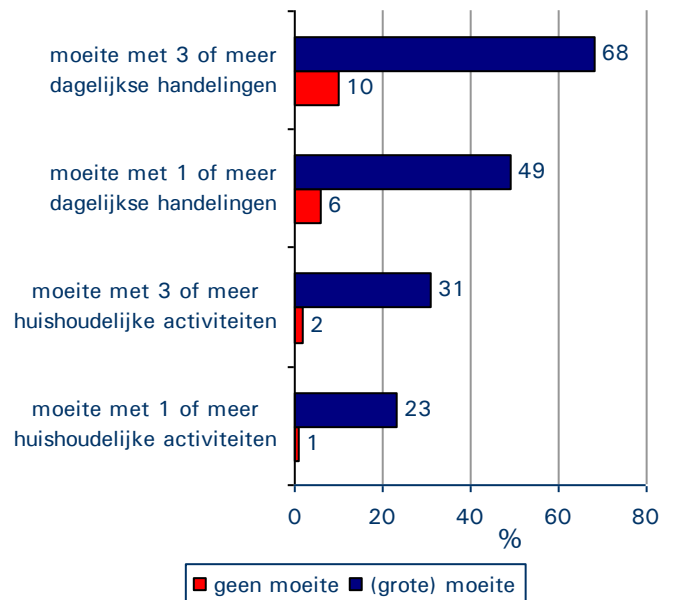
Ouderen ontvangen met name mantelzorg van kinderen

Ouderen kunnen van meerdere personen mantelzorg ontvangen. Ongeveer tweederde (65%) van de ouderen in Zeeland die mantelzorg ontvangen, ontvangt deze zorg van kind(eren), schoondochter of schoonzoon en 34% ontvangt deze zorg van de partner. Buren, vrienden en/of kennissen nemen 19% voor hun rekening en andere familieleden 13%.

In Zeeland krijgt 84% van de ouderen die momenteel mantelzorg ontvangen deze zorg minimaal wekelijks. Zeven op de tien ouderen die mantelzorg ontvangen (69%), ontvangt deze zorg minimaal vier uur per week.

Ouderen die beperkt worden door de lichamelijke gezondheid ontvangen vaker mantelzorg

Mantelzorg wordt per definitie gegeven aan mensen die een hulpbehoefte hebben [2]. In Zeeland krijgen ouderen die beperkt zijn door hun lichamelijke gezondheid dan ook vaker mantelzorg (30%) dan ouderen die niet beperkt zijn (5%). Ouderen kunnen daarnaast beperkt zijn in dagelijkse handelingen (zoals aan- en uitkleden, eten en drinken of zichzelf volledig wassen), maar ook in de huishoudelijke activiteiten (zoals de was doen, boodschappen doen of een warme maaltijd klaarmaken). Vooral ouderen die moeite hebben met meerdere dagelijkse handelingen ontvangen mantelzorg, maar ook ouderen die moeite hebben met huishoudelijke activiteiten (zie figuur 2). Ook ontvangen 75-plussers, alleenstaanden, vrouwen en ouderen met minimaal één chronische aandoening relatief vaak mantelzorg.

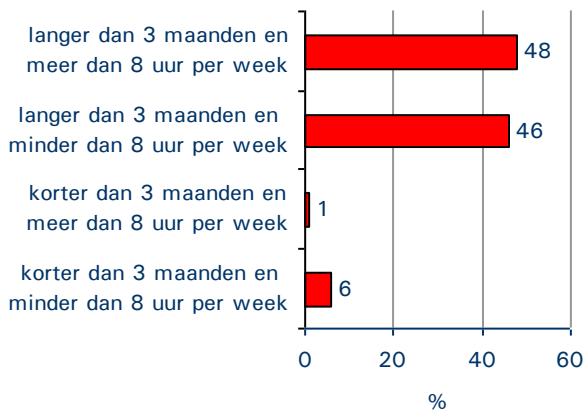
Figuur 2. Percentage ouderen in Zeeland dat mantelzorg ontvangt naar moeite met dagelijkse handelingen en huishoudelijke werkzaamheden.

Mantelzorg geven

8% van de 65-plussers in Zeeland geeft mantelzorg

In Zeeland heeft 11% van de ouderen in het afgelopen jaar mantelzorg gegeven en geeft 8% momenteel mantelzorg. Momenteel geeft 9% van de vrouwen en 8% van de mannen mantelzorg. Alleenstaanden en 75-plussers geven minder vaak mantelzorg dan gehuwden en 65-74 jarigen.

Aan de ouderen is gevraagd hoe lang en intensief zij mantelzorg geven. Ongeveer de helft van alle mantelzorgers in Zeeland (48%) geeft aan langer dan drie maanden en meer dan acht uur per week mantelzorg te verlenen (zie figuur 3).

Figuur 3. Percentage mantelzorgers in Zeeland naar duur en intensiviteit

Het grootste deel van de mantelzorg dat wordt gegeven, bestaat uit het bieden van gezelschap, troost en afleiding (56%). Daarnaast helpt ruim de helft (54%) van de ouderen die mantelzorg geeft bij begeleiding en/of vervoer en biedt 53% hulp in de huishouding. Verder helpt 46% van de mantelzorgers bij het regelen van geldzaken en/of administratie en biedt 30% hulp bij het klaarmaken van warme maaltijden. Tot slot biedt 22% hulp bij persoonlijke verzorging en 13% hulp bij medische verzorging.

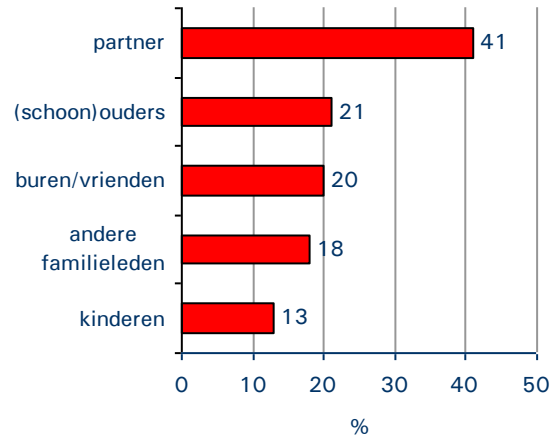
Mantelzorg wordt voornamelijk gegeven aan de partner

Van de mantelzorgers in Zeeland geeft vier op de tien mantelzorg aan de partner (zie figuur 4). Daarnaast geeft 21% mantelzorg aan (schoon)ouders en 20% geeft mantelzorg aan burens, vrienden of kennissen. 18% geeft mantelzorg aan 'andere familieleden' en 13% aan de kinderen.

Bijna één op de vijf mantelzorgers voelt zich zwaar belast

Veel mantelzorgers verzorgen soms jarenlang hun naasten met veel voldoening. Zij kunnen zich echter ook zwaar belast voelen. In Zeeland voelt 18% van de 65-plussers die mantelzorg geven zich tamelijk zwaar tot overbelast.

Met name mantelzorgers die hulp bieden bij medische verzorging voelen zich tamelijk zwaar tot overbelast ten opzichte van mantelzorgers die geen hulp bieden bij de medische verzorging. Daarnaast zijn het met name mantelzorgers die zorgen voor hun partner of kinderen die zich vaker tamelijk tot overbelast voelen.

Figuur 4. Percentage mantelzorgers in Zeeland naar degene aan wie ze mantelzorg verlenen

Ongeveer één op de zes mantelzorgers heeft behoefte aan (extra) hulp

Mantelzorgers vormen een diverse groep en hun behoefte aan ondersteuning is zeer divers. Van de ouderen in Zeeland die mantelzorg verlenen, geeft 83% aan naast de eventuele hulp die ze nu al ontvangen, geen behoefte te hebben aan hulp in verband met de werkzaamheden als mantelzorger. Mantelzorgers die wel behoefte hebben aan (extra) hulp, geven voornamelijk aan dat ze behoefte hebben aan informatie en advies (7% van de mantelzorgers) en aan een vervanger (7%) zodat ze af en toe op vakantie kunnen gaan of een vrije dag kunnen nemen. Daarnaast heeft 6% behoefte aan emotionele steun. Ontspannen activiteiten (2%) en belangenbehartiging (2%) worden minder vaak genoemd.

In Zeeland hebben met name de ouderen die zich tamelijk zwaar tot overbelast voelen, behoefte aan (extra) ondersteuning.

Hoe komt de GGD aan deze informatie?

De gegevens in deze infokaart zijn afkomstig uit de Ouderenmonitor Zeeland 2007 van de GGD Zeeland. Het onderzoek is uitgevoerd in alle dertien gemeenten in Zeeland. De gezondheidsenquête is naar 9.000 zelfstandig wonende 65-plussers gestuurd. Ouderen uit institutionele huishoudens (verzorgingshuizen en verpleeghuizen) hebben niet aan het onderzoek deelgenomen. De vragenlijst is door 6.631 65-plussers ingevuld, wat een respons van 74% betekent.

Waar in deze infokaart risicogroepen worden beschreven, is steeds gekeken naar geslacht, leeftijd, etniciteit, burgerlijke staat, sociaal economische status (hier bepaald door het financieel rondkomen met alleen AOW), lichamelijke beperkingen en mate van verstedelijking (wonen de ouderen in een stedelijke omgeving of meer op het platteland).

Meer informatie?

Voor meer resultaten uit de Ouderenmonitor Zeeland 2007 gaat u naar www.GGDgezondheidsatlas.nl. Op deze website vindt u meer cijfers. Daar vindt u tevens de andere infokaarten die over dit onderzoek zijn geschreven: lichamelijke gezondheid, kwaliteit van leven, leefstijl, eenzaamheid, welzijn en zorg, wonen, sociale veiligheid en huiselijk geweld, en kwetsbare ouderen. Deze informatie is met name bedoeld voor de Zeeuwse gemeenten bij het onderbouwen van het lokaal gezondheidsbeleid. De GGD Zeeland kan gemeenten bij het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van gezondheidsbeleid ondersteunen.

Bronnen

1. Timmermans JM (red). Mantelzorg: over de hulp van en aan mantelzorgers. Den Haag: SCP, 2003
2. RIVM; Nationaal Kompas Volksgezondheid, www.nationaalkompas.nl

Colofon

Auteurs:

Leonie de Bruijne, Karin Weterings

GGD Zeeland, afdeling Beleidsadvisering en –Ondersteuning

Evie Haest

GGD Brabant-Zuidoost, afdeling Gezondheidsbevordering

Rebecca Bareman

GGD West-Brabant, afdeling Gezondheidsbevordering

www.ggdzeeland.nl en www.GGDgezondheidsatlas.nl

© GGD Zeeland, Goes oktober 2008